

LUCIANUS

Filosofen te koop!

vertaald door
Vincent Hunink

NOORDBOEK FILOSOFIE

© 2024 uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: René van der Vooren
Boekverzorging: Elgraphic

Originele titel: *Vitarum auctio* (Bioon praxis)
Vertaling: Vincent Hunink

ISBN 9789464712025

NUR 730|683|308

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van uitgeverij Noordboek, postbus 234, 8400 AE Gorredijk, Nederland – info@noordboek.nl.

De uitgeverij stelt alles in het werk om op milieuvriendelijke en duurzame wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (fsc) mag dragen. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

www.vincenthunink.nl

Inhoud

FILOSOFEN TE KOOP!	6
1. Pythagoras	6
2. Diogenes van Sinope	18
3. Aristippus van Cyrene	28
4. Democritus en Heraclitus	32
5. Socrates	38
6. Epicurus	46
7. Chrysippus	48
8. Aristoteles	64
9. Pyrrho van Elis	68
Nawoord	77

ΒΙΩΝ ΠΡΑΣΙΣ

I

ΖΕΥΣ

Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάθρα καὶ παρασκεύαζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἑξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὡς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται· σὺ δέ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ συγκάλει.

ΕΡΜΗΣ

Ἄγαθῆ τύχῃ τοὺς ὠνητὰς ἤδη παρεῖναι πρὸς τὸ πωλητήριον. ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἴδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὴ ἔχει τὰργύριον καταβαλέσθαι, εἰς νέωτα ἐκτίσει καταστήσας ἐγγυητήν.

ΖΕΥΣ

Πολλοὶ συνίασιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς. πωλῶμεν οὖν.

ΕΡΜΗΣ

Τίνα πρῶτον ἐθέλεις παραγάγωμεν;

FILOSOFEN TE KOOP!

I

ZEUS

(Tegen een dienaar) Zet jij even de bankjes goed en maak alles klaar voor de bezoekers. (Tegen een andere dienaar) En breng jij de modellen binnen en zet ze naast elkaar. Maar wel eerst even fatsoeneren, dat ze er netjes uitzien en zoveel mogelijk volk aantrekken. (Tegen Hermes) En jij, Hermes, doe je aankondiging en roep de mensen bij elkaar.

HERMES

ATTENTIE, ATTENTIE! ALLE KOPERS NAAR DE VERKOOPPLAATS, IEDEREEN VEEL GELUK GEWENST! VERKOOP VAN ALLERHANDE FILOSOFENLEVEN, VOOR ELK WAT WILS! LUKT CONTANT AFREKENEN EVEN NIET? GEEN PROBLEEM, STEL EEN BORG EN BETAAL PAS VOLGEND JAAR!

ZEUS

Nou, er komen er wel veel. Geen tijd verliezen nu, we moeten ze niet ophouden. Start van de verkoop!

HERMES

Wie wilt u dat ik als eerste naar voren haal?

ΖΕΥΣ

Τουτονὶ τὸν κομήτην, τὸν Ἴωνικόν, ἐπεὶ καὶ σεμνός τις εἶναι φαίνεται.

ΕΡΜΗΣ

Οὗτος ὁ Πυθαγορικός, κατάβηθι καὶ πάρεχε σεαυτὸν ἀναθεωρεῖσθαι τοῖς συνειλεγμένοις.

ΖΕΥΣ

Κήρυττε δή.

ΕΡΜΗΣ

Τὸν ἄριστον βίον πωλῶ, τὸν σεμνότατον. τίς ὠνήσεται; τίς ὑπὲρ ἄνθρωπον εἶναι βούλεται; τίς εἰδέναι τὴν τοῦ παντὸς ἁρμονίαν καὶ ἀναβιῶναι πάλιν;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀγεννής. τί δὲ μάλιστα οἶδεν;

ΕΡΜΗΣ

Ἄριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, τερατείαν, μουσικὴν, γοητείαν. μάντιν ἄκρον βλέπεις.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Ἔξεστιν αὐτὸν ἀνακρίνειν;

ΕΡΜΗΣ

Ἀνάκρινε ἀγαθῇ τύχῃ.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Ποδαπὸς εἶ σύ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Σάμιος.

ZEUS

Doe die met die lange haren daar maar, die Ioniër. Tjonge, wat een voorname verschijsning!

HERMES

(Tegen een filosoof) Hé, jij daar, die van Pythagoras! Kom eens van dat podium en show jezelf aan het publiek.

ZEUS

Kondig hem maaraan.

HERMES

NÚ TE KOOP: HET BESTE LEVEN, HET VOORNAAMSTE.
WIE SCHAFT HET AAN? WIE WIL MÉÉR DAN MENS
ZIJN? EN DE HARMONIE VAN DE KOSMOS KENNEN
EN HERBOREN WORDEN?

KLANT I

Mmm, qua uiterlijk niet verkeerd. Maar wat is zijn specialiteit?

HERMES

Wiskunde, astronomie, geometrie, charlatanerie, muziek en oplicherij. Zie hier een eersteklas ziener.

KLANT I

Mag ik hem een paar vragen stellen?

HERMES

Absoluut, ga gerust uw gang.

KLANT I

Waar kom je vandaan?

PYTHAGORAS

Van Samos ben ik.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Ποῦ δὲ ἐπαιδεύθης;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῖς ἐκεῖ σοφοῖσι.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Φέρε δέ, ἦν πρίωμαί σε, τί με διδάξει;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Διδάξομαι μὲν οὐδέν, ἀναμνήσω δέ.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Πῶς ἀναμνήσεις;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Καθαρὴν πρότερον τὴν ψυχὴν ἐργασάμενος καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ
 ρύπον ἐκκλύσας.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Καὶ δὴ νόμισον ἤδη ἐκκεκαθάρθαι με, τις ὁ τρόπος τῆς
 ἀναμνήσεως;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίη μακρὴ καὶ ἀφωνίη καὶ πέντε ὅλων
 ἐτέων λαλέειν μηδέν.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Ὡρα σοι, ὦ βέλτιστε, τὸν Κροίσου παῖδα παιδεύειν· ἐγὼ γὰρ
 λάλος, οὐκ ἀνδριάς εἶναι βούλομαι. τί δὲ μετὰ τὴν σιωπὴν
 ὅμως καὶ τὴν πενταετίαν;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Μουσουργίη καὶ γεωμετρίη ἐνασκήσει.

KLANT I

Waar ben je opgeleid?

PYTHAGORAS

In Egypteland, bij de wijzen aldaar.

KLANT I

Vertel eens, als ik jou aanschaf, wat ga je me dan leren?

PYTHAGORAS

Awel, leren doe ik u niets, ik breng u zaken in herinnering.

KLANT I

In herinnering, hoezo?

PYTHAGORAS

Eerst kuis ik uw ziel en maak haar rein, alle vuiligheid poets ik weg.

KLANT I

Oké, stel ik ben helemaal schoon. Hoe gaat dat herinneren dan?

PYTHAGORAS

Vooraleerst door lang te stilzwijgen en niet te spreken. Geen woord, gedurende een vijftal jaren.

KLANT I

Tja, beste man, dan is de zoon van Croesus beter als leerling! Want ik ben een kletskaus, ik wil geen rol als standbeeld. Maar goed dan, wat komt er na die vijf jaar zwijgen?

PYTHAGORAS

Dan bekomt ge muzische alsook geometrische scholing.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Χάριεν λέγεις, εἰ πρῶτόν με κιθαρωδὸν γενόμενον κᾶτα εἶναι σοφὸν χρή.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Εἶτ' ἐπὶ τουτέοισιν ἀριθμέειν.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμεῖν.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Πῶς ἀριθμέεις;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Ἐν, δύο, τρία, τέτταρα.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Ὅραῖς; ἂ σὺ δοκέεις τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελὲς καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τοίνυν ὄρκον τὰ τέτταρα, οὔποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα οὐδὲ μᾶλλον ἱερούς.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Μετὰ δέ, ὧ ξεῖνε, εἴσεαι γῆς τε πέρι καὶ ἡέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς ἥτις αὐτέοισιν ἢ φορῆ καὶ ὀκοῖα ἐόντα μορφὴν ὄκως κινέονται.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Μορφὴν γὰρ ἔχει τὸ πῦρ ἢ ἀήρ ἢ ὕδωρ;

KLANT I

Geweldig, ik word dus eerst citerspeler en daarna pas wijs.

PYTHAGORAS

En tellen leert ge daarenboven.

KLANT I

Nou, tellen kan ik al.

PYTHAGORAS

Hoe dan telt ge?

KLANT I

Een, twee, drie, vier ...

PYTHAGORAS

Ha ha! Wat gij aanziet voor vier is tien en een volmaakte driehoeken onze eed.

KLANT I

Goeiendag! Ik zweer het bij die grote eed van vier: nooit eerder hoorde ik zo'n goddelijke theorie. Nooit zoiets heiligs!

PYTHAGORAS

En aansluitend, waarde vriend, zult gij worden verwittigd aangaande aarde, lucht, water en vuur, inzake hunne krachten en hoe zij, gezien hun vorm, zich moveren.

KLANT I

Eh, heeft vuur dan een vorm? En lucht? En water?

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Καὶ μάλα ἐμφανέα· οὐ γὰρ οἶά τε ἀμορφίη καὶ ἀσχημοσύνη
κινέεσθαι. καὶ ἐπὶ τουτέοισι δὲ γνῶσεαι τὸν θεὸν ἀριθμὸν
ἔοντα καὶ νόον καὶ ἀρμονίην.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Θαυμάσια λέγεις.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Πρὸς δὲ τοῖσδεσι τοῖσιν εἰρημένοισι καὶ σεωυτὸν ἓνα
δοκέοντα ἄλλον ὀρεόμενον καὶ ἄλλον ἔοντα εἴσεαι.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Τί φής; ἄλλος εἰμὶ καὶ οὐχ οὗτος ὅσπερ νῦν πρὸς σέ
διαλέγομαι;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Νῦν μὲν οὗτος, πάλαι δὲ ἐν ἄλλῳ σώματι καὶ ἐν ἄλλῳ
οὐνόματι ἐφαντάζεο· χρόνῳ δὲ αὐτίς ἐς ἄλλον μεταβήσεαι.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Τοῦτο φής, ἀθάνατον ἔσεσθαί με ἀλλαττόμενον ἐς μορφὰς
πλείονας; ἀλλὰ τάδε μὲν ἱκανῶς. τὰ δ' ἀμφὶ δίκαιταν ὁποῖός
τις εἶ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Ἐμψυχῆϊον μὲν οὐδὲ ἐν σιτέομαι, τὰ δὲ ἄλλα πλὴν κυάμων.

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ

Τίνος ἔνεκα; ἢ μυσάττη τοὺς κυάμους;

PYTHAGORAS

Zeker en vast! Vermits beweging niet kan zonder vorm of gestalte. En daarenboven zult gij leren dat God een getal is en geest en harmonie.

KLANT I

Het is ongelofelijk!

PYTHAGORAS

En daarenboven nog iets van uzelf. Eén persoon bent ge, denkt ge? Neen, gij gelijkt één en zijt een ander.

KLANT I

Pardon? Ben ik een ander? En niet degene die nu met je praat?

PYTHAGORAS

Ja, nu zijt ge dit, maar vroeger verscheen ge in een ander lichaam onder een andere naam. En mettertijd gaat ge weer over in een ander.

KLANT I

Aha! Word ik onsterfelijk, zeg je dat? Doordat ik steeds weer verander van vorm? Nu ja, genoeg daarover. Jouw eetpatroon, hoe staat het daarmee?

PYTHAGORAS

Wat beziel is neem ik niet tot me, niets, het overige wel. Behalve bonen.

KLANT I

Hoezo? Vind je bonen niet lekker?